

TASPINAR

İÇİNDEKİLER

Tayyâreye yardım.

Tarih kurultayı.

Üç bahtiyar Afyon.

Afyonlu büyük ozan.

Ahmet Şemseddin ve çırakları.

Râi çelebi.

Taşpınardan damlalar.

Ormanların önemleri.

Adanah Ziyadan parçalar.

Ay aydınlığı

Köylüye sağlık bilgilerinden : Toz.

Eski zamanlarda Afyonda yaşayış.

Taşpınar.

Şefik Gökay.

Y. Mazhar Âren.

Edip Âli.

Süleyman Gönçer,

Süleyman Sırrı Uçer.

Süleyman Sırrı Uçer.

Edip Âli.

Fetâ Kökçaya.

Bekir Sıtkı Sencer.

Mecdeddin Akın.

Doktor Şadi Kiray

E. Â.

TASPINAR

CİLT : 5.

SAYI : 59.

Afyon Halkevi Tarafından

Her Ayın Ondokuzunda Çıkarılır .

İdare Yeri : Afyon Halkevi

- Eylül - 1937

TARİH KURULTAYI

OSMAN FERİT SAĞLAM'IN
TÜRK TARİH KURUMUNA
ARMAĞANIDIR

İkinci tarih kurultayı . . Bir ulusun, dünyaseyrini başkalaştıran büyük inkılâpları arasında, kökleşen ve artık tam manasile bir hakikat şeklini aldığına inanılan tarih telâkkîsini fikirlere durğunluk verecek bir şekilde değiştiren tarih kurultayı açılmış bulunuyor .

Kurultayda konuşulan konular, Türk medeniyetinin, Türk kültürünün, mazinin derinliklerinde ve karanlıklarında kayıp olan varlıkları, hemen herkesçe yok olduğu kabul edilen (Türk medeniyet ve kültürünün dünya medeniyetine tesirleri) dir.

Bunu, eski avrupanın ğarazkâr ilim alemi ile beraber yarı sümürge osmanlı devletinin esir ve taklitçi, tabi ve kopyacı fikir ve ilim müesseseleri de kabul ediyordu . . Dünya medeniyet ve kültürüne analık eden kültür ve medeniyeti tamamen inkâr edip, kuvvetini kökünden ve kökünün derinliklerinden alarak kurulan bir devleti, dört yüz çadır halkının eseri olduğunu ilân etmek cehlili gösteriyorlardı . . Kendini tanımamak, mazisini kayıp etmek, ğarazkâr bir alemin iddialarına uyarak kendini inkâr etmek . . Bu, ne hazin bir şeydi . .

Türk inkılâbını, Türk inkılâbı ile beraber yeniden Türk milletini yaratan büyük Atatürk, Türk tarihinin enginliğini, bütün iddialara rağmen, aydınlatmak, bu ışıkla ğarazkâr gözlere hakikatları göstermek ve öğretmek işine girdi . .

Bunu, « Çok büyük ve ileri bir iddia » olarak görenler vardı . .

Bu gün, tarih kurumunun çalışmaları ve kazılarda çıkarılan tarih vesikaları ile (Çok büyük ve ileri bir iddia) Hakikî ve ilmî bir safha ya girmiş bulunuyor. Bunu hakikatlaştıran ve ilimleştiren müstakıl ve inkılâpçı Türkiyenin, müstakıl ve inkılâpçı ilim adamlarıdır .

Müstakıl ve inkılâpçı Türk bilginlerinin kazılarda elde edilmiş ta-

Üç bahtiyar Afyon.

Y. Mazhar Aren

Uzun yıllar Taşpınara feyiz veren aziz arkadaşımız Yusuf Mazhar Aren, bu değerli yazılarıyla de vefakârlığın güzel bir örneğini göstermiş oluyor. Teşekkür eder. ve Taşpınarın eski emekdarını sevgi ve saygı ile anarız.

Bir lahza sefaye masivayı fedadan çekinmeyen fanilerin önüne hayal denizlerini açan ve dumanlarıyla ruhu - tekrar içine düşse bile katı dünyanın haricindeki latif alemlerde uçuran bir Afyon vardırki : müptelasına lezatını bir anda emdirdiği hayatı pörsütmesinden - fakat , bizim nazarımızdaki kadar acı olmayan - bir nedamet verir Bu Afyon - dünyada cemiyetin varlık gayretile ferdlerini esirgemek için böhtanına uğrasada - milyonlarca aşıkının sedakatinden emin olmakla bahtiyardır ...

İçinde bir nokta kadar sürdüğü kâinatın bir zerresi bile olmayan insanın ömründe gizli düşmanlar gibi kendisini saran hastalıklara ısırıldığı zaman yükselttiği ahu figanını tesir ettiremediği yer, gök, insan, hayvan arasında kendi başına kıvranırken , ızdırabını bir ana göksü kadar çabuk dindiren bir Afyon vardırki cemiyetin ferdlerine yardım deye yaptıkları şeyler içinde, yaptığım deye öğünebildiği eyiliklerden tıbbın ismine tapındığını ve bütün insanlığın önünde şükranlarla eğildiğini görmekle bahtiyardır ...

rihî vesikalara dayanan davalarını, hakikatı gören yabancı bilginler müdafaa ediyorlar .. Ve yeni hakikatler söylemek için Türk bilginlerinin kürsilerine çıkıyorlar ..

Bu, ne göğüs kabartıcı bir keyfiyettir.

Hayatında esareti hiç bir zaman kabul etmemiş, her ne bahasına olursa olsun istiklâlini elde etmiş olan Türk milleti tarihinde de istiklâlini temin ediyor .

Parulamız « herşeyde olduğu gibi tarihtede İstiklâl » dir.

Taşpınar .

AFYONLU BÜYÜK OZAN

ABDÜRRAHİM

- Hayat ve Eserleri -

- 18 -

EDİP ÂLİ .

Abdurrahim babası ve soy adı - küçüklüğü - Afyon'dan dışarıda
Abdurrahim ve Akşemseddin - Afyon'a dönüşünde Abdurrahim - ozanın aile
dirliği ve biricik kızı - vakfettiği kitapları , eserleri - kendinben
sonra gelenleri - hükümler...

Evvelce 38 inci sayıda, Münyetüllebrar ve Gunyetülehyar adlı eserinden bahsetmiş , elde ettiğimiz bazı parçalarını neşretmiştik. Beş asır evvel dilimiz içinde, sade ve temiz bir üslupla yazılan en iyi türkce kitaplardan ve en güzel terceme örneklerinden biri olan bu eserin son tetkikimde elde ettiğim bazı parçalarını da ilâve ediyorum .

Şairin beş asır sonra bile seve seve, ve hayranlıkla okuyabileceğimiz nesrinden bir iki misal :

Fakat, bir Afyon daha vardırki Karahisarını çepe çevre kuşatan ve içlerinde bir temiz Türk ruhile canlanan evlerinin üzerinden saf bir hava eser ve bunların da damlarını, Kocatepede fecri görünüp Dumlupınarda doğan, sevimli güneş her sabah okşar ..

Orada muhitin tatlı , acı hatıralarını nakleden an'anelerindeki safvetle ırkının temiz kanını damarlarında taşımış ve taşıyan insan - ların arasında geçirdiğim senelerin vak'acıkları aklıma geldikçe bazen Afyonun hayal zevklerini taşıyan uyutucu dumanları arasında şadlık, bazen ızdıraplarımı dindiren müsekkkinliği ile teselli duyarım ... Ve daima ayrılışın hasret acısını çekerim .

Türklüğü ve Türk vatanını kurtaran kudretin orada indifa göstermiş olması ve (Hıdırlık) tepesinin şimdi yem yeşil olan o zamanki kara göğdesinin arkalarında Türk gücünün kükremesi ... Orada düşmanın inhidam ve izmihlâli pilânına Atatürkün mütevazi bir şehrin binasında parmağını basması öğüncile, Mitolojik vak'aların sahnesi - olan yarin ve asırlar geçtikten sonra da anılacak ve sevicecek - dağlarına, derelerine , ovalarına bir mabed gibi yüz sürülecek olan Afyon bahtiyardır .

Nevzade hitaben ..

« ... ve ol gıdaki tadı ve rengi ve kokusu kerih idi ki hayız hanıdır an-
dan kurtuldun lâtif ve sâfi süde yetiştin ki tadı hubdur ve rengi mergubdur
ve kokusu mahubdur hem şarap hem taam yerin tutar matlubdur dahi sa-
na anan koltuğun serir eylemiştir üzerinde yatarsın uyursun memelerin-
den sud içersin ki cismin gıdasıdır muşahedesinden teselli bulursun kim
ruhun gıdasıdır hal böyle iken razı değilsin ağlarsın çağırırsın ... »

Sağlık bakımından :

« ... Taamın ziyadesi dürlü dürlü hastalıklar ve elemeler ve zahmetler ge-
türür belki su hayata sebep iken çok olsa içine düşeni helâk eder yitürür
ve yağ dahi gırağın nurine sebep iken çok olsa sövündürür ... »

Kitabının soundaki :

« ... Kemali hakiki hakdan gayriye nasib değildir. Abdi acizden sehvi
hata acib değildir ... »

Ne zarif ma'zeret dileyişi ...

Yine mezkûr kitabdan bir kaç şiir :

Beyit

*İhtiyarımız yok elde, var dersen bilki biz
Yar eline vermişizdir ihtiyari ey aziz.*

Diğer

*Dil ayinei huda nûmadır .
Liykin gami gayre mübtelâdır .*

Bir Kıt'a

Terceme :

*Bir pire ağlayarak didim ey piri gafil ,
Sırrı cihani bana keşfeyle beni güldür .
Eğül eğül etti sırrıle kulağıma
Bir görmelüdür epsem söylemeli değüdür .*

H A M İ Ş :

Bitmedi

Diğer yazılar : 29, 32, 33, 37, 38, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 51, 54 dördü sayılardadır .

Tarih araştırmaları :

Ahmet Bemseddin ve gırağları (1)

Değerli Yazı Üstadlarımız

Süleyman Gönçer.

Süleyman Sırrı Üçet .

Türk güzel san'atlar tarihinde yazının önemi bellidir . Canlı hayvan ,
insan resimleri yapmaktan alıkonan ince zevk sahibi müslümanlar in-
ce ve güzel yazıda aradıkları zevki buldular . Kur'an , kitap yazıla-
rının güzeli aranır , ayrıca yasak olmiyen süslerle bezenmesine önem
verilirdi . Binalar bilhassa camiler büyük bir emekle ve güzel yazılar-
la süslenirdi . Hattatlık çok muteber bir san'at olmuştur . Türk mi-
marisinin en yüksek devrini açan mimar koca Sinan gibi üstadlar -
yaptıkları abideleri yüksek sanatkâr hattatlara güzel yazılar ve a-
yetlerle süsletirlerdi .

Arabların Kûfe şehrinden alarak dini ve milli yazı haline getir-
dikleri Arab harfleri yazısı Osmanlı Türk devri hattatlarının elinde
kemalini bulmuştur . O Kemali yaratan ve yaşatan san'atkarların ba-
şında Afyonumuzun değerli çocuklarının bulunması ne kadar övün-
miye değer .

Türk tarih kurumu kurultayının toplanacağı ve Türk san'atleri
sergisinin açılacağı şu günlerde ismi ve eserleri takdirle ziyaret edi-
lecek olan bu ustaları Taşpınar okuyucularına tanıtmak esasen va'd
ettiğimiz bir borçtur . (2)

(1) Bibloğrafi : Bu yazı yazılırken baş vurulan kitaplar şunlardır :
Hutotu Eslâfı Kâmile , İbrahim El - Huseyni Nefsi zade , Afyon Ge-
dik Ahmet paşa kitapları N II. Hadikatül - Cevami , Huseyin (matbu)
Gülzarı Sevak (Hutotu Eslâfı Kâmile) nin aynıdır , Topkapı sarayı
hazine kitapları N 1293 Doccetül - Küttab Topkapı sarayı hazine
kitapları N 1294. Evliya çelevi seyahatnâmesi C I (matbu) Hat ve
Hattatan Hasib (matbu) Tuhfe Hattatin Müstekım zade Süleyman
(matbu) .

(2) Taşpınar C. 5 sayı 53. de Ulu cami yazısı haşiyesi .

Ahmet Şemseddin ; ilk yazı meşklarını Afyonumuzda almış olma -
lıdır . Kendisinde tecelli eden zekâ ve isti'dadı ileriletmek için genç
yaşında - büyük üstadların daha çok itibar gördüğü - hükûmet mer -
kezini boyladı . O zamanın ünlü üstadlarından olan Yahya Sofuya
intisab ederek ondan Sülûs ve Nesih yazılarını öğrendi . Yahya So -
fudan sonra şeş kalem (altı nevi yazı) üstadlarından ve o devrin en
yüksek san'atkârlarından olan Esedul - lahi Germanî ye intisab etti
üstadının bütün san'at hünerlerini pek çabuk elde ederek sayılı san' -
atkârlar sırasına geçti . Bir taraftan hüsnü hat öğretmek ve bir ta -
raftan Kur'an, En'am ve kitablar yazmakla uğraşan üstad diğer ta -
rkftan Şeyh Cemaleddin İshak Halvetiye intisab etti . Eli gibi kalbini
de nurlandırmak yolunu tuttu Şeyhinin vefatında İstanbulda Eyüb
Sultan civarında Südlücedeki tekkesinde Halifesi oldu . Ölünceye ka -
dar orada irşadat ile de meşgul oldu .

Sülûs , nesih , reyhani , divani , müsenna ve muhakkak gibi altı
nevi yazıda kendisine has usuller ve esaslar kuran üstad ; zamanının
en yüksek şöhreti oldu . Vadilerini kendi çıraqları uzun zaman ya -
şattılar . Kendisine en çok yaklaşan çırağı ve evladlığı Hasan Çele -
bidir . Üstadın hemşehrisi (Afyonlu) Muhiddin Halife , Derviş Meh -
met , Elhaç Süleyman ve İbrahim El - Huseyni gibi yetiştirdiği çırak -
ları içinde biri oğulluğu diğeri Karahisarlı olan iki hayrül - halefi ile
Karahisarımız ne kadar öğünse yeridir .

Üstadın Hattı müsenna denilen celi hattını taklide kimse kadir
olamamıştır . Yalnız hattı nesih'de oğlu Hasan çelebi Atasına galib
idi .

Ahmet Şemseddin bütün ömrünce ve büyük bir huşo , içinde
Kur'anlar , En'amlar yazmağa devam etmiştir . Her sahifeyi ikma -
linde bir kaç rek'at nafilâ namazı kılmayı itiyat edinmiş idi .

Yazdıkları çok değerli En'amlardan biri şimdi Topkapı sarayı
Müzesindedir . Numara 416/25920 . Bu en'amın baş sahifelerini gös -
teren resmine bakınız (Resim 1) . Bu En'am hicri 961 de bitmiştir .
Diğer çok kıymetli bir En'amı Ayasofya Müzesi kütüphanesindedir .
Diğer meşk ve yazılarından bir kaç örnek veriyoruz : (Resim 2,3,4,5)
Bu eserler de Topkapı Sarayı müzesindedir .

Üstadın şöhretini temin eden eserleri en çok camilerde yazdığı
hattı müsennalarıdır ki Süleymaniye ve Piyale paşa camilerinde er -

Karahisar şairlerinden RAÎ ÇELEBİ

Süleyman Sırrı Uçer .

Hicrî dokuzuncu asırda « Abdurrahim » , onuncu asırda « Semaî
Mehmet Dede » (1) gibi gerek divan ve gerekse halk edebiyatında
büyük bir yer tutan bir çok şairlerin yurdu olan Karahisarımızda ye -
tişmiş değerli bir şairimiz de Raî Çelebidir . Asıl ismi Andullatif o -
lup şiirde Raî mahlasını kullanırdı . Hayatı hakkında pek fazla bil -
gimiz yoktur . Devrinin şüara tezkerelerinde hayatı hakkında fazla
tafsilat yoktur . Memleketinde tahsilini ikmal ile Müderislik etmekte
iken Bursa medreselerine tâyin edilmiş ve orada uzun zaman müde -
rislik etmiştir . Sonradan Kadı olmaga özenmiş ve Kadılığa yüksel -
miştir . Raî çelebi Tasavvufta ve diğer ilimlerde geniş bilgili bir âlim
olmakla beraber her iki mânası ile de güzel kalem sahibi idi . Hem
zarif şiirler edebî yazılar yazar hem de güzel yazı (hüsnü hat) ile ve
pek çabuk yazardı yâni hem şair hem de hattat idi . Bilhassa sülûs ,
nesih ve tâlik nevilerinde kuvvetli idi .

(1) « Sultan Divanî » dir .

babı merakın ziyaret ettiği nefis eserleridir Mimar Koca Sinan Sü -
leymaniye'yi yaparken üstadı camiye süslemeğe çağırmış , o da oğul -
luğu Hasan Çelebi ile birlikte camiye baştan başa nefis yazılar ve a -
yetlerle süslemiştir . Kendisi teberrüken mihrab üzerindeki ve büyük
kubbenin göbeğindeki ayetleri yazdığı gibi diğer taraflarının da Ha -
san çelebi tarafından yazılmasına nezaret etmiştir . Kubbe yazısı
resmine bakınız . (Resim 6) Bu yazıda elif , lam ve kâfların kolları -
nın birleşmesinden hasıl olan hendesi göbek tezyinatı ile büyüklüğü
göz önüne getirilirse çekilen güçlük ve gösterilen kudret meydana
çıkıyor . Hasan Çelebi bundan sonra Mimar Sinanın en son eser dehası
olan Selimiye'yi süslemiştir . Edirnedeki bu san'at harikası yazı ve çi -
ni tezyinat itibarıyla şaheserdir . Çiniler üzerine yazılan ve küçük
parçalardan terekkeb eden bu yazılardan bir örnek veriyoruz . (Re -
sim 7)

(Bitmedi)

Hususi hayatında sözü sohbeti tatlı ve nökteci olan « Raî » bil -
hassa kadılık hayatında pek titiz ve pek asabi idi . Maiyetini fazla
sıkıştırması yüzünden Divana şikâyet edilmiş azil ve nefyedilmiştir .
Her halde pek hak güden bir fazilet numünesi idi . Fazla hakbin o -
luşu azline sebep olmuştur . Şiirde Raî mahlasını kullandığı halde
kendisine Raî deye hitab edilmesini istemezdi . Halk arasında Sarı
Rayi deye şöret almıştır . (2) Hicri 976 da vefat ettiler . Arkadaş -
ları vefatına « Rayi birefti ez Dünya » yı tarih söylemişlerdir . Hicri
onuncu asrın kuvvetli şairlerinden idi divanı olup olmadığını bilmi -
yoruz . Şiirlerinden bir iki nümune sunuyoruz :

TESDİS - İ RAYÎ (3)

Yolunda hizmetile bu dil nâtüvan olub
Yaşım akardı pâyine her dem revan olub
Şimdi beyenmez oldu beni kâmiran olub
Baş çekdi kendü bâşına na mehreban olub
Bir servi besledim nice yıl bağıban olub
Serkeşlik etti ol dahi dâmen keşan olup
Ümmid - i vashı ile anın nice ruzigâr
Ettim sirişki çeşmimi yolunda cuyibar
Eşkimle perverş bulub ol serv - i gül'izar
Âhar ben anı edemedim mâil - i kenar
Bir servi ...
Bâlây - ı kaddi taze nihâl iken ibtida
Gayet bülend etmişidim himmetim ana
Derdim ki sayesinde anın huş geçmem dilâ
Şimdi erişmez oldu elim dik gelir bana
Bir servi ...

(3) Süleymaniye Kütüphanesi, Esad ef. Kitapları, No: 3424 mecmua, Sa. 169

(2) Biblioğrafi : Hasan Çelebi Tezkeresi Üniversite kütüphanesi

Rıza paşa kitablari N 1921 - Kınalı zade Tezkeresi aynı

Kütüphane Halis ef kitablari N 3141

Tuhfei Hattatın Müstakim zade matbu . sa : 294

Dilden hevay - i aşkı anın zail olmadı
Ol nahl - i taze Mayıl olmadı
Salınma dedim kabil olmadı
Çok minnet eyledim ana velhâsıl olmadı
Bir servi ...

Ey Rayî payimal olub sayeveş bu ten
Çok çekmişdi anıñün gussa - v mihen
Her kız der idim ana hazer eyle ahdan
Dogrusu sakınırdım eser yelden anı ben
Bir servi ...

G A Z E L (4)

Sun bade - i muhabbeti sâki çanak çanak
Seyret diyar - ı bezm - i safayı ayak ayak

Mihri le mah gökde seni hubbet - ü cevveder
Gördüm sabâyı şehri dolandır sokak sokak

Vasf - ı ruhine meyledeli tıfl - ı dil - şeha
Gül mushafını bülbül okudu verak verak

Mecnun - ü feridi geçer iken mekteb - i gamın
Benden okurdu fenn - i balayı sebak sebak (5)

Ben bezm - i aşka sâki iken Rayiya sehar
Mihri le mah bâde taşırdı kabak kabak .

(4) Süleymaniye Kütüphanesi, Esad ef. Kitapları, No: 3393 mecmuadan .

(5) Sebâk Sebak , ders manasınadır .

HAKİKATIN GÖLGESİNDE...

Edip Ali.

Bir talebeme öğüt :

Oğlum; İlim efendin; Para hizmetcin ;
Fazilet nedimin olsun !

...

Çalana çalım satmak yakışmaz .

...

Kendinden sonraki asırlarda bile, zevkle okunan eserin
şairi, Tam manasile bahtiyar dâhi sayılır .

...

Sevgilerin en büyüğü ve en asili vatan sevgisidir .

...

Arzularımıza nail veya vasıl olduğumuz vakit, onların
kıymeti azalmağa başlar .

...

Vatan işlerinde nemelâzım dememek lâzım .

...

Unutulan büyük adamlar, tarihin yırtık sayfalarıdır ;
zaman onları yine şirazeler .

...

Eski edebiyatımız bir âbide ile temsil edilse; sütûn baş-
lıkları Baki, Nef'i, Nedim , Şeh Galip ve sertacıtaki
Fuzuli olur .

...

İnsan dost ve akraba muavenetinden mustağni kalın-
ca her ikisi de çoğalır .

...

Tayyare; mevcut harp vasıtalarından bir çoğunu mü-
zeyne kaldıracak . . Fakat, harbi değil !

...

ORMANLARIN MEMLEKET BAKIMINDAN OLAN ÖNEMLERİ

Orman Fakültesinden :

Fetih Kaya .

(I)

Ormanlar, toprak üzerinde ağaç topluluklarının bir araya gelmesile teşekkül etmiş Ulusal birer servet menbaı ve servet topluluklarının olduğu yerlerdir . Bu servet toplulukları bir memleket Ekonomisinde en mühim yer alıp rol oynadığı gibi o memleketin istikbaldeki Eko - nomik vaziyetile de çok yakından alakadardır . Ormanların bu şe - kildeki maddi hizmetleri neticede paraya çevrildiği için hepimizin malumudur . Fakat ormanların bu maddi hizmetlerinden ziyade , ve ön safta sayılması icap eden asıl faydaları vardır ki bu faydalar bir memleket için inkâr edilmez birer hakikat olduğu bu gün ormancılık ilim sahasında tesbit ve ısbat edilmiştir .

Bu ön safta göstermek istedigimiz faydalar ormanların « K O L - L E K T İ F » faydalarıdır . Maalesef halkımızın ekserisinde Orman mefhumu üzerindeki düşünceleri ; ormanın kendi kendine büyüyüp mevcudiyetlerini bütün orman tehlikelerine karşı koyarak idame et - tirdiklerini ve keza ormanın mevcudiyeti , yıkılmaz , harap olmaz bir varlık olduğunu ve bu ormanların sahipsiz birer mal olduğu ka - naatindedirler . Bu yanlış düşüncelerin yegâne sebebi bilhassa or - manların umuma yaptığı tesir ve faydaların halk tarafından biline - memesinden ileri gelmektedir . Bu kollektif faydalar ilk nazarda çok ehemmiyetsiz gibi görünür ve bazan hatıra bile gelmez . Fakat ormanların bu kollektif faydaları , ekseriya bir ormanın tamamen mahvından sonra ortaya çıkacak olan bir sürü afetlerin görünmesile ve yaptığı fena tesirler karşısında önemleri anlaşılır . Ormanların bu umumi faydalarının neticelerinden dolayı memleketimizin Tarım şü - beside ormanlarla çok yakından ilgilidir . Ormanlar : biraz aşağıda bu hizmetleri sayacağımız gibi bilhassa « Suların tevziatına ve top - rak işletmesine yaptığı tesirler » dolayisile memleketin Tarım işleri bakımından çok mühimdir . Hepimiz biliyoruz ki memleketimiz bir

ziraat memleketidir . Bunun için memleketimizin ekonomik durumu - nun bel kemigini tarım işletmesi teşkil eder. Bu işletmenin de temeli memleketin bu günkü şartlarına göre suya bağlıdır . Su vaziyeti ise yagan yağmur ve karlarla temin olunur . Ormanlar ise bu yağışları lüzumu olmiyan aylarda ve zamanlarda depo eder . Bu yağışlar or - man topraklarından sızarak y/r altı sularını ve nihayet başka bir köşesinde bir menba halinde biriktirmiş olduğu bu suyu salıverir . Bundan dolayı suların ayarlanması ormanların mevcuduna bağlıdır , O halde şu düşünce dolayısıyla gerek Tarım işletmesinin muvaffakiyeti ve halk gıdasının temini ve gerekse odun ve kereste ihtiyacının karşılanması bakımından memleket ormanlarının muhafazası kafa - larımızda önemli bir yer tutmalıdır . Halbuki memleketimizde çok es - ki zamanlardan beri ormanlarda yapılan tahribat pek insafsızca ol - muş ve bugün harap olmuş olan orman yerlerine tekrardan sun'î de olsa orman yetiştirmek iktisadi olmayup astarı yüzünden pahalı gelir .

Ormanların yetiştirme şartları ; iklimin müsaitliği yüzünden bizde başka türlü şimal Avrupada başka türdür. Bu münasebetle Finlan - diya ormancılığının babası sayılan ormancı « Gayander » pek haklı o - larak diyor ki :

« Avrupa şimalinde tahrip olunan ormanlar , insanlar engel olma - dıkça kendiliğinden dirilip mevcudiyetlerini muhafaza ve idame etti - rebilirler. Orta Avrupada tahrip olunan orman sahaları da her halde sun'î şekilde yine diriltilebilirler . Fakat Avrupa cenubundaki Akde - niz mıntakaında mahvedilen ormanların tekrar dirilmeleri bir sürü yardımlara rağmen çok büyük zorluklar gösterir . »

İşte memleketin Tarım müvazenesi bakımından bu şekilde önemli olan ormanların kollektif hizmetlerini dört gurupta toplayabiliriz :

- 1 - Ormanın iklime yaptığı tesirler .
- 2 - Suların iktisat ve tevziatına ve toprak işletmesine yaptığı te - sirler .
- 3 - Mihaniki tesirler .
- 4 - İnsanların sıhhatine , güzelliğine yaptığı sıhhi ve bedîi tesirler .

(Bitmedi)

Adanalı Ziyadan Dargalar .

- 10 -

Derleyen :

Bekir Sıtkı Sencet .

BÜYÜKLENME

Büyüklik Allaha yakışır ancak
Seçme insan isen fakiri baydan
İnsanlık ilinde bir farkı yoktur
Arabın Acemden , Türkün noğaydan

Hilmile riskile lakırdı söyle
Engin gönüllü ol her kese şöyle
Büyüklik taslarsen her yerde öyle
Başını alamazsın alay , kalaydan

Büyüklik küccüğe olmalı baba
İnsan fakir olmaz geymekle aba
Bir dalğıca o dalğalar pek kaba
Denizi geçenler anlarını çaydan

Baytar olmuş nalband iken daha dün
Araba sürenler şöfördür bu gün
Hanende sazende geçinir ; düşün !
Seçmiyen alıklar kavalı naydan

Güvenilmez şu felegin rengine
Kâh atar yükseye kâhi engine
Bir kerre dutdumu belâ cengine
Şahları yuvarlar koca saraydan

Metain bulduyse bugün bir revaç
Yarın yaka paça ahırlar haraç
Ölsem etmem sana arzı ihtiyaç
Hiç güneş (ziya) mı dilenir aydan .

TOZUN AK CİĞERLERDE YAPTIĞI FENALIKLAR:

Dr. Şadi Kiray.

Biz hava ile yaşıyoruz, dünyaya hemen yeni gelen çocuk bile evvelâ hava alır .

Bir dakikada orta bir adam 16 kerre solur , beş dakikadan fazla havasız duramayız halbuki susuz yemeksiz bir müddet sabır ve tahammül edebiliriz , mademki biz hava ile yaşıyoruz şu halde hava bizim içimizde bizi sağlam yaşatmak için çok mühim işler yapmaktadır . ohalde alacağımız hava saf , tozsuz , dumansız , kokusuz olmalıdır . ekseriya köy odalarında , evlerinde , camilerindeki hava çok tozlu dur . çünkü hergün bu tozlar eyice silkilip , süpürülüp , temizlenip dışarıya çıkarılmıyor . Bu gibi yerlerde çoğalmış bulunan tozlar yürürken , otururken , kapıyı açar kapatırken bile yerlerden duvarlardan havalanarak uçmağa başlarlar ve insanların burnundan agzından içeriye girerler . hele köy odalarında , evlerinde yataklar , minderler ve pöstekiler yerlere atılarak yazılmaktadır . işte bunlar birikmiş tozları havaya kaldırır . orada oturanların agzından burnundan girerek ak ciğerlerin ta nihayetlerine kadar giderek en ince hava süzgeçlerini tıkarlar . insanın içinden gelen bozuk zehirli havalar dışarıya çıkamaz içerde kalır . işte bu ak ciğerlerin içindeki çok ince hava süzgeçleri deliklerinin tıkanması çok fenadır . esasen bu süzgeçler nemli olduğundan tozlar buralara kadar gidince onlarla birleşerek çamur haline gelirler bu nazik delikleri sıvarlar . nasılsa köylerde erişte pilavının suyunu süzmek için süzgeç kaplarının ince delikleri tıkanmış zaman onları açmak için temizlemek ihtiyacı duyulursa bizim ciğerlerimizdeki ince hava süzgeçlerinin tıkanmış deliklerini de öylece açmak ve temizlemek lâzımdır . amma biz ciğerlerin içine girip bu delikleri kevgirlerde olduğu gibi temizleyemiyoruz bunları tıkamamaga çalışmaktan başka çare yoktur , bunun için de tozlardan mümkün olduğu kadar çekinmelidir .

AY AYDINLIĞI

Meddettin Akın .

Erir sularda renkler
Sarı, kırmızı, siyah, mor,
Uyur yeşil benekler ;
Kayalar birer fosfor.

Süzülür renkle yanan
Her suya ışıklar ,
Ay sularda kıvranan
Hayallerine bakar . . .

Bir insan yirmi dört saatte 580 gram kokmuş , bozulmuş , zehirli havayı içinden ciğerleri yolile dışarıya atıyor . işte bu zehirli hava içerde kalupta dışarıya çıkamaz ise insan yavaş yavaş zehirlenir , solugan olur , beli bükülür , oturduğu yerde yorulur , daha gençken ihtiyarlar , burnunun ucu morarmaga başlar , bogulmalar sıkıntılar gelir , nefesi daralır , nihayet temiz hava alamadığından bogularak ölür .

Yokarda yazdığımız gibi dışarı atılması lâzım gelen bu 580 gram zehirli bozuk havanın yerine dışardan kokusuz , tozsuz , dumansız hava almak ihtiyacındayız bunu böylece tanıyan ve bilen insanların ömürleri uzun olur . Kendileri ihtiyarlasalar bile dinç , delikanlı gibi yaşarlar .

Eski Zamanlarda AFYONDA YAŞAYIŞ

— 13 —

Edip Âli.

O zamanki hekimlik ve tedavi şekillerine ait iki vesika daha :

Baisi terkimi rakim oldurki Rumeli çobanlarından olup hala Sı-
çanlı kazasına tâbi Kılınçarslan nam karye mutavattınlarından Mus-
tafa bin Abdullah nam kimesne mahfili kazada elhaç Hüseyin bin
Mehmet nam hekim mahzarında ikrarı tam ve takriri kelâm edüp bi-
emrillâhi teâla ben istiska marazına müptelâ olup mezbur elhaç Hü-
seyin ilmi tıbda ehil ve hazik olmakla bana timar eylemegi derûhde
edüp ben dahi kendimi mezbure teslim eyledim. Eger hizmet ederken
biemrillâh fevt olursam dem ve diyetime müteallik mezburdan ve
gayriden bir ferdden dava ve talep olunursa ledelhükkâm mesmua
olmasun dedikde indettasdik kaydolundu.

Hurrire fievasiti şehri muharremilharam . Sene seman ve tisin ve
elf . 1078

Digeri .

Baisi terkimi rakim oldurki filasıl Bolvadın kazası sükkânından
olup hala Karahisar sahipde vaki Kapan hanında meks üzere olan
Hüseyin bin Ebubekir nam kimesne tarafından bimahüve nehcessübut
şer'an vekâleti sabite olan mezburun liebeveyn karındaşı Ömer mah-
fili kazada atıbbadan rafiülkitap elhaç Hüseyin bin Mehmet mahza-
rında ikrar ve takriri kelâm edüp karındaşım mezbur selisi bevre
müptelâ olup merkum elhaç Hüseyin ilmi tıbda ehil ve hazik olmakla
mezbure hizmet etmege deruhde edüp ben dahi karındaşım mezbur
Hasanı merkum elhaç Hüseyine teslim eyledim . Eger hizmet ederken
biemrillâh karındaşım mezbur Hasan fevt olursa dem ve diyetine mü-
teallik merkum elhaç Hüseyinden ve gayri bir ferdden talebi dava
olunmasun dedikde ğıbbettasdik mahüvelvaki bittalep ketbolundu .

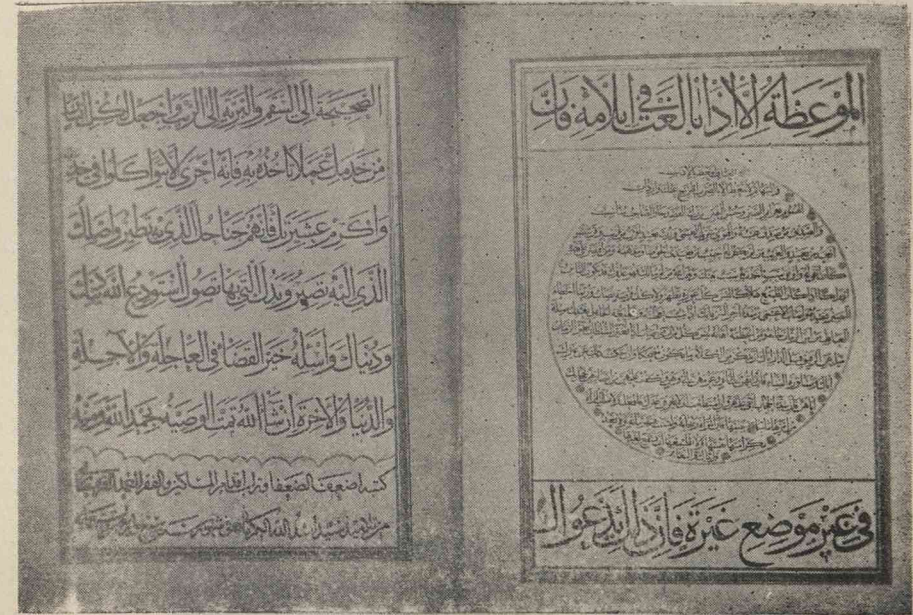
Hurrire fi evasiti muharremilharam sene seman ve tis'in ve elf .

1078

192

Resim 1 : Ahmet Karahisarının Topkapu sarayındaki en'amının
iki baş sahifesi.

Resim 2: Ahmet Karahisarının Topkapu sarayındaki
Meşk, yazı örneklerinden .

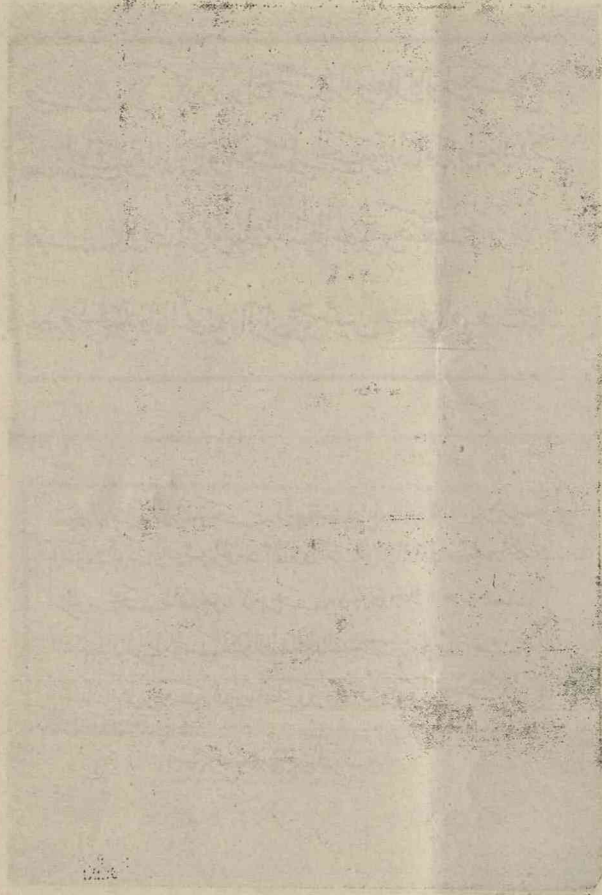
Resim 3 : Ahmet Karahisarının Topkapu sarayındaki Meşk, yazı örneklerinden .

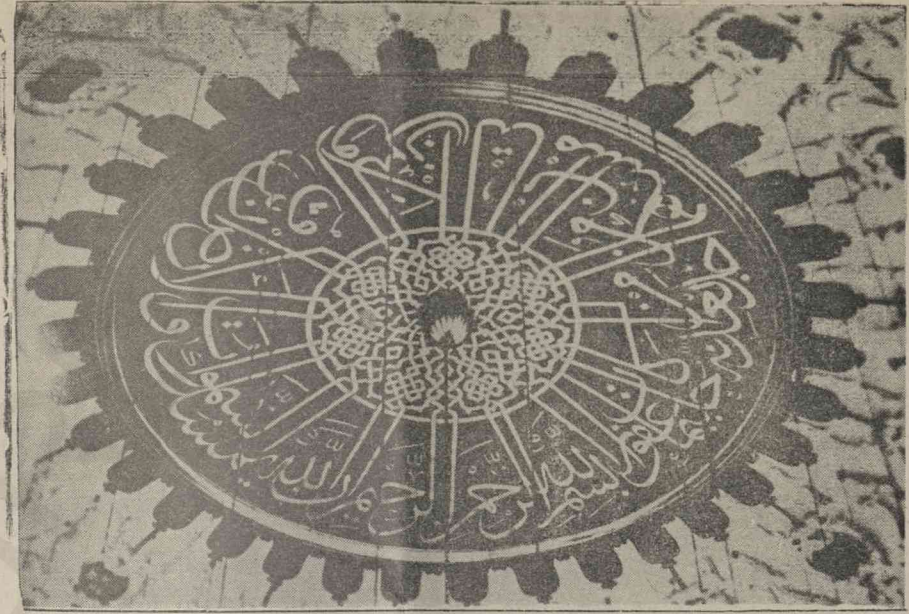
Resim 4: Ahmet Karahisarının Topkapu sarayındaki Meşk, yazı örneklerinden .

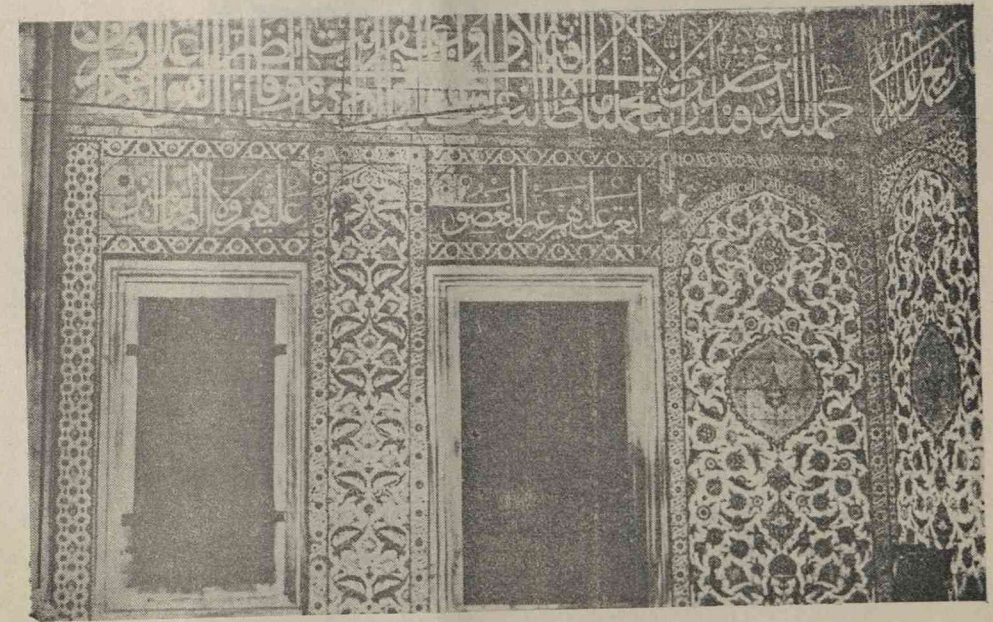
Resim 5 : Ahmet Karahisarının Topkapu sarayındaki
Meşk, yazı örneklerinden .

Resim 5 : Ahmet Karahisar'ın Topkapı sarayındaki
Meşuk yazı örneklerinden .

Resim 6 : Ahmet Karahisar'ın Süleymaniye camii büyük
kubbesindeki celi yazısı .

Resim 7 : Hasan Çelebinin Edirne'de Selimiye camiinde
çini üzerindeki yazılarından .

ABONE:

Seneliği [120] kuruş. Abona için Halkevine
baş vurmalıdır.

İmtiyaz Sahibi : Ahmet Sami Onur.

Nesriyat Direktörü : Sami Akyol.

Basıldığı Yer : İkaz Basımevi - Afyon.

"ULUS" Refikamızın:

Büyük bayramımız 29 Birinci Teşrin 1337 den itibaren kendisini, daha büyük hacimde ve daha mütakâmil bir şekilde, okuyucularına takdim edeceğini memnuniyetle haber aldık.

İçden beklediğimiz bu yüksek teşebbüsünü tebrik eder ve muvaffakiyetler dileriz.